

Vidos Plentaitės, Elenos Marcelionienės

Ketvirtos klasės vadovėlio *Naujasis šaltinis* (1–4 knygos)

recenzija

V. Plentaitės ir E. Marcelionienės parengtas ketvirtos klasės lietuvių kalbos vadovėlis *Naujasis šaltinis* (1–4 knygos) leidžiamas „Šviesos“ leidykloje.

Šis vadovėlis yra tų pačių autorių rengto lietuvių kalbos vadovėlių ir juos papildančių mokymo priemonių antrai ir trečiai klasei tęsimas. Autorės nepateikė koncepcijos, taigi neaišku, ar vadovėlių papildys pratybų sąsiuviniai, kompaktinė plokštelė su tekstų įrašais, įvertinimo ir įvertinimo testai, mokytojo knyga su įvairiais priedais (kaip buvo teigiama apie 3 klases komplektą). Kadangi recenzavimui visas komplektas neteikiamas, bus aptariamas tik vadovėlis. Tenka tik apgailestauti, kad vadovėlyje kol kas nėra nuorodų į kitas komplekto dalis (tikėtina, kad turi būti nors pratybų sąsiuviniai, nes vadovėlyje nepakanka užduočių programoje numatytiems gebėjimams ugdyti). Tai trukdo susidaryti visumos vaizdą. Visumos vaizdą susidaryti trukdo ir tai, kad recenzavimui pateikiamas negalutinis vadovėlio maketas, trūksta iliustracijų.

Vadovėlis skiriamas konkrečiai klasei: 4 klasei yra 3–4 klasių ugdymo turinio koncentro dalis. Vadovėlis skirtas gimtosios lietuvių kalbos mokymui, kuriame aiški kalbos ir literatūros integracija. Aiški vadovėlio metodinė sąranga: perteikiamas bendrosiose programose nurodytas ugdymo turinys, formuluojamos užduotys, skirtos žinioms ir gebėjimams įgyti, formuojamos svarbiausios kompetencijos ir vertybinės nuostatos. Užduočių, skirtų pažangai ir pasiekimams įsivertinti, galėtų būti daugiau. Vadovėlio dalykinė medžiaga, pateikiami skaityti tekstai atitinka demokratinės visuomenės ir Lietuvos valstybės vertybes, yra nešališki lyties, rasės ir kt. atžvilgiais. **Taigi vadovėlis atitinka pagrindinius reikalavimus, nurodytus *Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo 5 punkte.***

Recenzuojamas vadovėlis padeda ugdyti vertybines nuostatas, kurios svarbios formuojant sąmoningą požiūrį į mokymąsi, brandinant asmens dorinę, kultūrinę, tautinę ir pilietinę savimone, skatina mokymosi motyvą, sudaro galimybes plėtoti ketvirtos klasės mokinių bendruosius gebėjimus (mokymosi mokytis, komunikacinius, pažintinius) ir specifinius lietuvių kalbos – kalbėjimo, klausymo, skaitymo, rašymo, kalbos sistemos suvokimo ir taikymo – gebėjimus. Vadovėlyje tinkamai pateikiama mokymuisi atrinkta, susisteminta, integruota mokomoji medžiaga. V. Plentaitės ir E. Marcelionienės parengtas ketvirtos klasės lietuvių kalbos vadovėlis *Naujasis šaltinis* (1–4 knygos) tinkamas ir diferencijuotam mokymui(si). Nuorodos į kitas informacijos šaltinius ugdo mokėjimo mokytis kompetenciją ir skatina mokymosi motyvą. Vadovėlyje yra pateikiamos labai įvairios užduotys, jos skirtos ir taikomojo, ir kūrybinio pobūdžio veiklai.

Pateikiama medžiaga padeda siekti bendrosiose programose suformuluotų tikslų, atitinka programoje nurodytą turinio apimtį. Skaitomi tekstai ir užduotys skatina sieti ankstesniais metais nagrinėtus tekstus ir įgytas žinias su naujai nagrinėjamais kalbos dalykais. Vadovėlyje esama pakankamai užduočių, skatinančių mokinius kritiškai mąstyti, spręsti problemas, bendradarbiauti. Atkreiptinas dėmesys, kad vadovėlyje daug dėmesio skiriama užduotims, skatinančioms mokinių kūrybiškumą. Tekstinė informacija yra pritaikyta skirtingiems mokinių poreikiams ir mokymosi stiliams. Vadovėlio autorių kalba aiški, logiška, taisyklinga. Pateikiamų tekstų kalba atitinka valstybinės kalbos reikalavimus. Tekstinėje informacijoje rimtesnių klaidų ar netikslumų nepastebėta.

Recenzavimui pateiktas negalutinis vadovėlio maketas, rankraštyje nėra iliustracijų, todėl kalbėti apie vaizdinės medžiagos tinkamumą beveik neįmanoma. Pastebėtina, kad trūksta **tikslingų** užduočių, susijusių su būsimomis iliustracijomis. Atkreiptinas dėmesys dar į kelis dalykus: 1)

neaišku, kas formuluojama ir užrašoma puslapio apačioje (pamokos tikslas? problemos? ir tikslas, ir problema?) tačiau labai dažnai formuluotė neprimena tikslo; 2) derėtų laikytis vienodos skyrybos, t. y. nepainioti pasirenkamųjų ir privalomųjų skyrybos taisyklių – tos pačios sintaksinės konstrukcijos skiriamos nevienodai; 3) derėtų tikslinti kai kurių klausimų formuluotes: pakankamai dažnai nevengiama klausti iš karto kelių dalykų, pateikti dvigubų klausimų; tai apsunkina mokiniams darbą; 4) ne visoms užduotims mokiniai yra parengti, t. y. nėra jokių paaiškinimų, pavyzdžių, kaip atlikti užduotį, neaišku, ar to iš viso buvo mokytasi. Galėtų būti daugiau dėmesio skiriama mokymuisi mokytis.

Vidos Plentaitės ir Elenos Marcelionienės parengtas ketvirtos klasės lietuvių kalbos vadovėlis *Naujasis šaltinis* (1–4 knygos) atitinka tokiems darbams keliamus reikalavimus ir gali būti leidžiamas ir įtraukiamas į galiojančių vadovėlių sąrašus.

VPU prof. dr. Vilija Saliene
2010 10 25